

МИНА БУРИЋ

ИКОНОСТАС ОД ПРИЧЕ У РОМАНУ ДЕЛТИ ГОРАНА ПЕТРОВИЋА

Пред *Пайиром са воденим знаком* (Лагуна, 2022) и *Иконосијасом свеї њознайїої свеїа* (Лагуна, 2022), првим двојцем њокова контрапунктуалних сегмената симфонијског литерарног пројекта *Романа делџе* Горана Петровића, интригантано се одева непресушно херменеутичко ишчекивање, како од препознавања блискости преплета поетичких дијалога са претходницима, у одабиру пекићевске архитектуре (раз)градње митологемских простора или павићевске слободе протекности рецепијентских следова кроз историографско-метафикционалну имагинацију тако и до разоткривања сопства сваког читалачког хтења онога што књижевност у савременом свету треба да значи. Посвећеност стваралачког опредељења ка минуциозном изливању бескрајности текста, у разгранатим метаморфозама тога што је између *Пайира* и *Иконосијаса* већ скицирано као меритум и будућих модуса преображаја приче, развија се у чежњама читалачких антиципација кроз ткања литерарне симболике трајања „[о]давде, па до миле воље” (*Иконосијас свеї њознайїої свеїа*, 6), са оплемењеним увидима о томе како далекосежност речи може да домаши све „[п]о ширини и висини” (*Иконосијас свеї њознайїої свеїа*, 58), у остварености непрекидне тежње да се управо кроз такве поставке непосусталих рашчитавања смисла неумитно и установљава колико „[б]ило би добро да знамо на чему смо” (*Иконосијас свеї њознайїої свеїа*, 162). Неслућена поверења у свеобухватност моћи књижевности, снагу задужбине читалаштва које храни своје очекивање, неимарско приклоњење трагању за најбољим могућим наративним планом у варијацијама тоталитета велике приче о идентитету припадања у приповедању, и кроз *Иконосијас свеї њознайїої свеїа*, као *групи њок* Петровићевог

Романа делѿе, нуде евидентну пролонгацију финалне каденце попут кључног семантичког сигнала сигурности континуитета текстуалног веза који ће, као неке од најистакнутијих метафора и у будућим укрштајима слојева Петровићевог текста, вероватно недрити и друге знаке писма, трага стваралачког деловања, утискивања речи у културолошка исходишта која мапирају јединство књижевних сфера и као оно које је увек „[...] трожучно, уједно прво, по важности средишње, али и потоње, вечито” (*Иконосѿас свеѿ ѿознаѿоѿ свеѿѿа*, 13).

Андрићевско приклоњење дамарима приповедања као животодавног осмишљавања контура историје и појединачних бивања у Петровићевом остварењу посредовано је и кроз бравуре умних брига Константина Филозофа, у неугаслој вољи да се открије „[...] која реч долази са које стране света, прима ли се или копни, зари ли одозго или избија из дубина, пада ли њена сенка улево или удесно, чиме се шта украшава [...]” (*Иконосѿас свеѿ ѿознаѿоѿ свеѿѿа*, 27), али само у случајевима када томе, док се подучава Довоља, као и потоњи преписивачи и читачи, увек сви „[...] из све снаге и сутра поново дођ[у] пуног срца” (*Иконосѿас свеѿ ѿознаѿоѿ свеѿѿа*, 29), са свешћу колико се иконско остварење сржи текста, па и „[...] он[е] множин[е] речи [...]”, постиже тек када се „[...] широким покретом руке правовремено [...] посеје” (*Иконосѿас свеѿ ѿознаѿоѿ свеѿѿа*, 30). У таквом поуздању у суштаство приповедања, преплетено са суптилном критиком таштине ситничарског у књижевном занату или пак гордости литерарне партикуларности оних „[...] који од сопствених словеса не могу да одвоје поглед [...]”, а који „[...] најчешће су осуђени много страшније” (*Иконосѿас свеѿ ѿознаѿоѿ свеѿѿа*, 34), Петровић предано резбари *иконосѿас* од приче, чије је величанство у непрекидном прожимању сазнања блисковидности читања, али и осећаја оне прозорљивости далековидног тумачења исписа. Ако се у идеји преображаја метафоре живота кроз структуру храма – „Што ли на свету не постоји храм толико велики да када човек у њега кроз припрату ступи, па пешачи кроз наос, до иконостаса тек пред крај живота стиже?!” (*Иконосѿас свеѿ ѿознаѿоѿ свеѿѿа*, 36–37), потребност књижевности, уз исходишта литерарног тумачења, маркира нарочито *иконосѿасно*, њена снага да буде незаменљиво упориште најдалекосежније мисли и најисконскије наде посредује причу која непрекидно путује кроз величајност сфера и опцртава просторе (мета)физичког чија се величина мери, у ствари, и сублимним кројем исприповеданог.

Чудновата сеоба икона које су бремените наративима кроз сусрете и сукобе предела, заноси и стрепње превођења међу посредницима, трагање за истином тога што у речи може да се чује

кроз различите слојеве звучања, растварање докумената у посезањима за оним који је пресудан, у атмосфери одлука и недоумица Стефана Лазаревића, изградњи и усавршавању ресавске традиције писарства, показује како су идеје оивичења атласа културне баштине припадања управо дате кроз негу приче као бедема прошлости и печата духовности. Колико је *Иконосѿас свеї ѿознаїѿої свеїѿа* антиципиран вишеслојним најавама из *Паїѿра са воденим знаком*, толико се и *Иконосѿасне* реминисценције поетике *Паїѿрної* показују у плановима непрекидних сећања на целину коју репрезентују и на додире који и делићем случајности могу да се континуирано рекреирају, творећи нераскидивост веза протагониста што пишу и тумаче: „Писац и они које је описао, које је уобличио у реч, обично се сретну само тада, током писања, на само један дан или једну ноћ, а онда свако има свој живот. Често сасвим неспојив” (*Иконосѿас свеї ѿознаїѿої свеїѿа*, 102–103). *Иконозарно* кроз књижевност чекати *све* нечега будућег у преспајању преплета (не)слућених вештина стваралаца и тумача као јунака, а имати у томе *иконоиѿисно* много тога прошлог, јасно представља врлину поверења у оно што је и у Петровићевом делу, кроз књижевна отелотворења тоталитета *Романа делѿе*, подразумевано под креаторски и рецепијентски исходним „[в]идећемо” (*Иконосѿас свеї ѿознаїѿої свеїѿа*, 113).

Уз лајтмотивске екфразе, међу којима су и музичке и медицинске, Петровићево дело бива обликовано и кроз анафорски ритам приповедања, местимичност хумористичних арабески, ка поетској фигуралности предмета којима је писање и подстакнуто у тежњи настајања једне *иконосѿасне* свеприче света у којој ће „[п]овест и певанија о њима [...] нарастати, преливаће се, биће то један једини хлеб и једна једина купа вина која ће све отхранити, за било шта друго нико неће ни знати макар вечито остали гладни” (*Иконосѿас свеї ѿознаїѿої свеїѿа*, 166). Када су „[...] слова и речи најтананија врста бода” (*Иконосѿас свеї ѿознаїѿої свеїѿа*, 178), мистерија свеца на икони „[...] за којег се не зна ко је” (*Иконосѿас свеї ѿознаїѿої свеїѿа*, 182) осликава миракул приче што хрли за разрешењем у приповедању већем од сваке животне особности, у потреби преточења знања кроз оптимум најквалитетнијих „[...] длачиц[а] за четкице [...] као створен[их] [...] за украшавање првих слова лозицама [...]”, којима ће се „[...] преписивачи у Ресави [...] обрадовати” (*Иконосѿас свеї ѿознаїѿої свеїѿа*, 186) и далековидости најбољег тумачења потребног владару деспотовине у свесности значаја херменеутичких разоткривања приче која и ако не стигну за његовог живота, а оно ће „[...] некоме [...] после нас, једном засвагда, бити од користи” (*Иконосѿас свеї ѿознаїѿої свеїѿа*, 195). Такво задужбинарство приповедања и ствара *иконосѿас* од приче мером *свеї ѿознаїѿої*

свеїа, која задобија и метапоетичку евокацију фрактала и многих других Петровићевих прошлих, а, чини се, и будућих књига.

А шта би се примереније и пожелети од културе и књижевности могло, осим и да се уз нечију „[...] причу, осећамо као већи”, односно да се и онај који говори, путем онога шта и како приказује, преобликује у еманацију приповедања кроз „осећај” који је од свега, а и сопства „замашнији” (*Иконосїас свеї ѿознаїої свеїа*, 14). Том тренутку приче изрећи фаустовско *їпрај*, транспоновано у визуелности *исконосїаса* као саборишта нада и усхићења ка сигурности посвећене репетитивности тога *їпрај* у сазнању да ће се још, можда, неколико пута рекапитулирати у поетичкој жељи Петровићевих прича *Романа делїе* да подједнако зауставе и приберу времена и просторе свепротежно их умножавајући, представља, вероватно, једно од најисконскијих приклоништа бивања и приповедача и публике у свему што уметност значи. Ако књижевност може да буде и петровићевски *иконосїас свеї ѿознаїої свеїа*, онда и крхка тежња људског има чиме торжественим да се дичи пред бескрајем непролазности дарова очекиване лепоте, као и чиме да се брани пред неусахлом стрепњом од просуде узалудног трајања.

Др Мина М. Ђурић, доцент
Универзитет у Београду
Филолошки факултет
Српска књижевност са јужнословенским књижевностима
mina.djuric@fil.bg.ac.rs